

Міністерство культури та інформаційної політики України
КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР»

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДИРИГУВАННЯ»
кафедра вокально-хорового мистецтва

Рівень вищої освіти – Другий (освітньо-науковий)

Ступінь вищої освіти – Магістр

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»

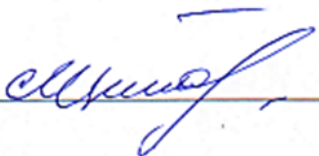
Д н і п р о
2 0 2 4

Розробник:

Харакоз Ганна Василівна, доктор філософії, доцент кафедри вокально-хорового мистецтва

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Диригування» відповідає стандарту другого рівня вищої освіти (ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво», освітньо-науковій програмі «Музичне мистецтво» 2024 року, навчальним планам підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» 2024 / 2025 навчального року, методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України (лист 1/9-434 від 09.07.2018 року «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення»).

Гарант ОНП

Світлана ЩІТОВА

Робочу програму вибіркової навчальної дисципліни «Диригування» другого (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» затверджено та введено в дію рішенням науково-методичної ради КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 6 від «27» червня 2024 року).

Голова ради

Дмитро ВОЛОВИК

Робочу програму нормативної навчальної дисципліни «Диригування» другого (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» розглянуто і схвалено на засіданні кафедри вокально-хорового мистецтва КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 4 від «27» червня 2024 року).

Завідувач кафедри

Андрій ТУЛЯНЦЕВ

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень і ступінь вищої освіти</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>
Кількість кредитів – 7	Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»	Вибіркова
Загальна кількість годин – 210	Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки – 1-й, 2-й
Тижневих годин: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1-2	Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»	Семестр – 1-й – 2-й – 3-й
Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної роботи – 1,1/1	Рівень вищої освіти – Другий (освітньо-науковий)	Індивідуальні заняття – 110 годин
Вид контролю – іспит	Ступінь вищої освіти – «магістр»	Самостійна робота студентів – 100 годин

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Мета – формування компетентностей, необхідних високопрофесійним фахівцям, що володіють навичками педагогічної, диригентської, концертно-виконавської музичної діяльності. Оволодіння технікою диригентської майстерності, здобуття емоційно-вольової риси характеру, що базовано на глибоких різносторонніх знаннях теоретичних, практичних та методологічних знань.

2.2. Завдання:

- 2.2.1. Підготовка студентів до практичної роботи з хоровим колективом;
- 2.2.2. Навчання принципам підбору репертуару для різних за віком хорових колективів;
- 2.2.3. Вдосконалення вмінь та навичок диригентсько-хорової майстерності;
- 2.2.4. Формування базових знань з інструментування та аранжування хорових творів.

2.3. Компетентності:

Інтегральні:

ІК Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

2.3.1. Загальні:

ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті.

2.3.2. Фахові:

ФК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики/ звукорежисерської практики обробки звуку.

ФК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

ФК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

ФК 9. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність в закладах вищої освіти.

2.4. Програмні результати навчання:

ПРН 2. Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.

ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Твори крупної форми, складні розміри, хорова фуга

Прослуховування запропонованих викладачем хорових творів, обрання разом з студентом для вивчення в класі. Ознайомлення з твором за встановленим в класі планом. Формування уявлень про форму, художньо-виконавські задачі, диригентські та виконавські складнощі (передбачаємо) твору, розуміння змісту твору та засобів музичної виразності, що використані для розкриття вербального тексту. Написання розгорнутої анотації. Гра партитури (проведення теми в усіх голосах в хорівій фугі) разом з концертмейстером для відчуття гармонії, фактури, метро-ритмічної структури твору, пошук відповідного характеру в грі та жесті. Відпрацювання диригентської техніки в класі, удосконалення здобутих навичок на попередніх курсах.

Тема 2. Практичне відпрацювання музичного твору з хором

Підготовка студента до практичної роботи з хором. Визначення художньої моделі з всіма аспектами поетики хорового твору, пошук диригентського жесту задля втілення власного задуму. Вивчення та відпрацювання всіх хорових партій за вертикаллю та горизонталлю. Розбір та подальше вивчення студентом можливих складних місць для хору: інтонаційних, метро-ритмічних, ансамблевих труднощів тощо.

Робота з партитурою у випадку оркестрового супроводу, відпрацювання в класі виконавської моделі з концертним концертмейстером. Побудова плану репетицій з хором, аналіз пройдених практичних занять студента з колективом, визначення шляхів боротьби з складними місцями хорового твору.

Тема 3. Читання з листа хорових творів з складними розмірами

Збагачення диригентського, слухового, виконавського досвіду за рахунок ознайомлення з новими партитурами та клавірами вокально-хорових творів з різними виконавськими складами супроводу. Збагачення особистого досвіду студента, пошук відповідного жесту до змісту твору та художніх задач, відтворення індивідуального стилю композитора та епохи проживання творця. Увага на диференціацію рук та індивідуальних диригентський стиль.

Тема 4. Інструментування хорового твору

Повторення оркестрового складу, обговорення різниці жесту оркестрового та хорового диригентського жесту, роль палички в руках керівника, робота з оркестровою партирою. Робота над відпрацюванням диригентської техніки з відповідними виступами в партіях оркестру. Перенесення оркестрового твору для різних складів хорового колективу, гра партитури, виявлення помилок, характеристика творчого підходу. Прослуховування хорових творів, які існують в інструментову інваріанті, проведення аналізу щодо загального та спільного виявлених в почутих композиціях.

Тема 5. Диригентсько-хорова техніка в музичних творах *a cappella*

Відпрацювання “незручного” жесту необхідного для художнього змісту твору. Відтворення творів протилежних за характером до студента, відпрацювання активного “вертикального” жесту та “горизонтального” у випадках творів ліричного та ін. характеру.

Тема 6. Удосконалення техніки диригування

Робота над технічно складними місцями хорових творів, удосконалення навичок повного та неповного ауфтакту в різних темпах та характерах. Розширення уявлень студента про диригентський простір: амплітуду, позицію, діапазон, план та ін. елементи виконавської техніки. Відпрацювання вільного володіння диференціацією рук в залежності від складу хору та супроводу (фортепіанний або оркестровий). Пошук особистої інтерпретації твору (після чого гра партитури з урахування складу виконавців та пошук втілення через невербальне спілкування з колективом) та особистого диригентського стилю. Робота над психологічними та м'язовими затисками

під час виконання, обличчя — як дзеркало змісту хорового твору, як засіб немовленнєвого спілкування з хоровим та оркестровим колективом.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва розділу і теми	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор	Індив.	Сам.р.
Тема 1. Твори крупної форми, складні розміри, хорова fuga.						
Ознайомлення з хоровим твором, гра партитури, виявлення поетики твору.	6				2	4
Сутність, зміст, форма, засоби музичної виразності, написання анотації.	6				2	4
Робота над удосконаленням диригентсько-хорової техніки	22				12	10
<i>Разом за темою 1</i>	<i>34</i>				<i>16</i>	<i>18</i>
Тема 2. Практичне відпрацювання музичного твору з хором						
Виявлення можливих виконавських труднощів	4				2	2
Практична підготовка до роботи з хором. Спів партій, гра партитури самостійно та на два рояля з концертмейстером.	4				2	2
Вдосконалення диригентсько-хорової техніки в класі та з хоровим колективом (за розкладом хору)	24				12	12
<i>Разом за темою 2</i>	<i>32</i>				<i>16</i>	<i>16</i>
Тема 3. Читання з листа хорових творів з складними розмірами						
Ознайомлення з прикладами хорових творів сучасних композиторів	12				6	6
Ознайомлення з хоровими композиціями різноманітних епох, композиторів, жанрово-стильових напрямлень. Відпрацювання необхідної диригентської техніки.	28				14	14
<i>Разом за темою 3</i>	<i>40</i>				<i>20</i>	<i>20</i>
Тема 4. Інструментування хорового твору						
Обговорення складу та місцезнаходження кожного інструменту в оркестрі. Опрацювання ауфтактів відповідних до вступів в партитурі.	12				6	4
Проведення виконавський, теоретичний та жанрово-стильовий аналіз зразків одного твору для різних виконавських складів, серед яких — хоровий.	12				6	6
Загальне та спільне в творі для різного виконавського складу.	12				6	6
Творчі спроби перенесення хорового твору в інструментальну площину.	8				4	4
<i>Разом за темою 4</i>	<i>42</i>				<i>22</i>	<i>20</i>
Тема 5. Диригентсько-хорова техніка в музичних творах <i>a cappella</i>						

Робота над творами контрастних за емоційно-образним змістом, художніми задачами. Вдосконалення виконавських навичок відповідно до потреб твору.	18				10	8
Інтерпретація художнього твору.	16				8	8
<i>Разом за темою 5</i>	34				18	16
Тема 6. Удосконалення техніки диригування						
Робота над удосконаленням техніки диригування, а саме: афтактів, вільне використання планів, кистевих рухів та ін.	9				6	3
Робота над психологічними та м'язовими затисками. Режим напруги-відпочинку.	9				6	3
Реалізація власного бачення та інтерпретації вивчаемого твору, вдосконалення невербального спілкування з колективом через обличчя, пошук особистого диригентського стилю.	10				6	4
<i>Разом за темою 6</i>	28				18	10
Усього годин	210		110			100

**5. Теми лекційних занять
навчальним планом не передбачені**

**6. Теми лабораторних занять
навчальним планом не передбачені**

7. Самостійна робота

<i>Назва розділу і теми</i>	<i>Усього годин</i>
Тема 1. Твори крупної форми, складні розміри, хорова fuga.	18
Тема 2. Практичне відпрацювання музичного твору з хором	16
Тема 3. Читання з листа хорових творів з складними розмірами	20
Тема 4. Інструментування хорового твору	20
Тема 5. Диригентсько-хорова техніка в музичних творах A cappella	16
Тема 6. Удосконалення техніки диригування	10
Усього годин	100

8. Індивідуальні завдання

1. Робота з інформаційними джерелами.
2. Опрацювання наукової інформації.
3. Реферування літератури за обраними творами.
4. Написання розгорнутої аналітичної роботи у вигляді анотації.
5. Читання фахової літератури.
6. Відпрацювання технічних навичок та умінь диригування.
7. Написання хорових аранжувань для різних виконавських складів.

9. Методи та технології навчання

Вивчення нормативної навчальної дисципліни «Диригування та інструментування» передбачає поєднання різних методів і технологій викладання. Серед них активні методи, наочні (ілюстрування, демонстрування, перегляд відеороликів), праця з навчально-методичними книгами, науковими статтями та електронними ресурсами (конспектування, тезування, анотування); методи організації та проведення самостійної роботи (виконання проектів, індивідуальних та творчих завдань); робота з фаховою літературою, написання розгорнутих анотацій до вивчаємих творів.

10. Методи та критерії оцінювання

Методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання: виконання академічної програми в класі, концертні виступи з хором.

Кафедрою вокально-хорового мистецтва, на основі навчально-методичних рекомендацій 2021 року, встановлені такі **критерії оцінювання** знань і компетентностей здобувачів з навчальної дисципліни:

Зараховано):

- 1) високий рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) вільне застосування практичних навичок;
- 3) правильно, без жодної помилки виконані всі завдання.

Не зараховано:

- 1) незнання більшої частини навчального матеріалу;
- 2) невміння застосовувати теоретичні знання на практиці;
- 3) майже повна неспроможність виконання завдань.

11. Методичне забезпечення

11.1 Друковані та електронні матеріали.

11.2 Робоча програма з дисципліни.

11.3 Силабус дисципліни

12. Список навчального репертуару

1. Бах Й. С. “Magnificat”;
2. Бізе Ж. IV дія з опери “Кармен”;
3. Бортнянський Д. “Тебе Бога хвалим”, “Прийдите воспоим” (концерт №15);
4. Витакр Е. “Lux aurum”;
5. Верді Дж. Сцена бурі з опери “Отелло”; Великий фінал дії з опери “Аїда” та фінал III дії з опери “Дон Карлос”, Реквієм;
6. Гаврилець Г. “Засвічу свічу”, “Боже мій”;
7. Гендель Г. Ф. “Іуда Маккавей”;
8. Гомельська Ю. “Фуга руху”;
9. Гомельська Ю. “Вийди, вийди Іванку”;
10. Дичко Л. Ораторія “Різдвяне дійство”, “Сонячний струм”, “Лісові далі”
11. Жене Р. “Insalata italiana”;
12. Зубицький В. Кантата-симфонія “Чумацькі пісні”;
13. Лятошинський Б. “Тече вода в синє море”, “За байраком байрак”, “Із-за гаю сонце сходить”, “У небі місяць проплива”;

14. Масканьї Р. Сцена та молитва з 1 дії опери “Сільська честь”;
15. Мартин Дж. “Різдвяна кантата”;
16. Мужчиль В. Кантата “Голос волаючого в пустелі”;
17. Попов М. “Господи помилуй”;
18. Чілкотт Б “Маленька джазова месса”;
19. Шуман Р. Меса с-moll ор. 147;
20. Шамо Ю. “Хотіла б я піснею”;
21. Хазова Г. Кантата “Дай нам Боже” на тексти українських поетів;
22. Хазова Г., текст Н. Красоткіної “Ой, на Івана та й на Купала”

13. Рекомендована література

Основна

1. Бенч-Шокало О. Український хоровий спів. Навчальний посібник. К. : Український світ, 2002. 439 с.
2. Бондар Є. Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості. Одеса, Астропринт, 2019. 388 с.
3. Ведель А. Духовні твори / упор. Гобдич М., Гусарчук Т. К.: Поліграфічний центр “Геопринт”, 2007.
4. Гобдич М., Комаренко Н., Горобець Т. Фах (диригування): метод. рек. з орг. самост. роботи студентів. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 44 с.
5. Григор’єва В., Омельченко А. Хорове диригування: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Бердянськ: Видавець БДПУ, 2021. 224 с.
6. Доронюк В. Д. Методика викладання диригування. Івано-Франківськ, 2005. 320 с.
7. Духовна музика українських композиторів 20-х років ХХ ст. / Антологія української духової музики / упор. Юрченко М. К.: Вид.-во ім. Олени Теліги, 2004. 224 с.
8. Коломоєць О. М. Хорознавство : навчальний посібник для студентів вузів. Київ: Либідь, 2001. 168с.
9. Макаренко Г. Г. Творчість диригента: естетико-мистецтвознавчі виміри. Київ: Факт, 2005. 328 с.
10. Савельєва Г. Стиль діяльності диригента-хормейстера як увиразнення його музичного мислення. Харків: *Когнітивне музикознавство*, 2014. Вип. 40. С. 156–170.
11. Стеценко К. Кантати і хори / упор. Юрченко М. К.: Музична Україна, 2007.
12. Ткач Ю. С. Індивідуальний виконавський стиль диригента-хормейстера як предмет теоретичного дослідження. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2018. №3. С. 359–366.

Допоміжна

1. Академічне хорове мистецтво України (історія, теорія, практика, освіта) : колективна монографія / За ред. О. М.Лігус. К.: Ліра-К, 2017. 220 с.
2. Голод І. Мистецтвознавство у національній освіті України. Мистецька школа в системі національної освіти України : навч.-метод. посібник. Львів: Брати Сиротинські і К, 1999. С. 15–25.

3. Карпенко Є. Диригентсько-хорова підготовка вчителя музики. Суми : ВВП «Мрія-1» ЛТД, 2001. 112 с.
4. Колесса М. Основи техніки диригування. К.: Музична Україна, 1973. 208 с.
5. Корзун В. В. Художня інтерпретація музичних творів як вищий щабель виконавської майстерності. *Педагогічні науки*, 2014. Вип. 120. С. 74–79.
6. Кофман Р. І. Виховання диригента: психологічні особливості. К.: Музична Україна, 1986. 39 с.
7. Лагутенко О. А. Українське мистецтво ХХ століття: проблеми мистецтвознавчої методології. *Вісник ДАКККІМ*, №4. К.: Міленіум, 2003. С. 29–34.
8. Матоліч І. Проблематика сучасного мистецтвознавства України. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*, 2017. Вип. 34. С. 41-50.
9. Маценко С. Метамистецтво. Словник досвіду термінотворення на межі літератури й музики. Львів: Априорі, 2017. 118 с.
10. Ярошевська Л. В. Особливості формування музичних здібностей у диригентсько-хоровій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Наукові записи*. Вип. 155. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. С. 150–155.
11. Шевнюк О. Л. Історія мистецтв: навч. посібник. К.: Освіта України, 2015. 451 с.
12. Шмагало Р. Українське мистецтвознавство початку ХХІ століття в сутінках оптимізації. *Мистецтвознавство: наук. збірник* Львів: СКІМ, 2015. С. 81–88.

14. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: електронні ресурси. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>
2. Україніка наукова: національна реферативна база. URL: <https://ube.nlu.org.ua/>
3. Index Copernicus. URL: <http://journals.indexcopernicus.com/>
4. Scopus: база даних. URL: <https://www.scopus.com/>
5. Web of Science: база даних. URL: <https://web.archive.org/>
6. Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки (м. Дніпро). Режим доступу: <http://dk.dp.ua>
7. Дніпропетровська обласна універсальна бібліотека (м. Дніпро). URL: www.libr.dp.ua
8. Майстер-клас Дмитра Радика, професора НМАУ, засл. діяча мист. України. 13.02.2023, ФММ КНУКіМ.. URL: <https://youtu.be/7O68Do0c4-g>
9. Майстер-клас "Робота зі студентським хором" Галини Сергіївни Шпак. URL: <https://youtu.be/vkgzKРmhNLI>
10. Майстер-клас "Робота зі студентським хором" Валерія Йосиповича Рерута. URL: <https://youtu.be/Grlmlkb5LkM>